

Zločiny na Mořině

AUTOR MLADÁ FRONTA DNES · PUBLIKOVÁNO 22. 1. 2004 · AKTUALIZOVÁNO 17. 12. 2013
ZDROJOVÝ ODKAZ <https://www.lomy-amerika.cz/zlociny-na-morine/>

Památník připomene utrpení vězňů

M o ř i n a – Stal se symbolem krutosti a nelidskosti minulého režimu, kolem dvou tisíc převážně politických vězňů v něm trpělo v podmínkách, které si dnes dokáže málokdo představit. Téměř všichni z nich skončili po několika týdnech v něm strávených v pankrácké nemocnici. Řeč je o bývalém trestaneckém lomu v sousedství Velké Ameriky u obce Mořina na Berounsku. Turisté a trampové ho znají spíše pod názvem Mexiko. Ti, kteří v něm museli strávit část svého života, mu však neřeknou jinak než Český Mauthausen. A ti, kteří přežili, se nyní rozhodli, že jako věčný apel na lidskou paměť a svědomí nechají u trestaneckého lomu vztyčit pomník. Stane se tak 30. června. „Bude to dva metry vysoký hrubě osekáný blok kamene, v jehož vrchní části bude vysekán otvor ve tvaru mříže. Přes ní se budou moci lidé dívat do lomu tak, jak ho viděli zdejší vězni,“ říká František Šedivý, člen předsednictva Konfederace politických vězňů. Autorem pomníku je sochař Petr Váňa.

Dřina a kopance

Komunisté zřídili trestanecký lom na Mořině v roce 1949 a do roku 1953 jím prošlo na dva tisíce vězňů. Mezi nimi byl i dnes čtyřiasedmdesátiletý Ladislav Leitl z Berouna. Na konci roku 1952 byl v monstrprocesu se studenty odsouzen ke čtyřem letům za nedovolené sdružování proti republice a vyzrazení státního tajemství. Do vápencového lomu na Mořině byl eskortován hned ze soudní síně a strávil tam měsíce listopad a prosinec. „Každý den jsme museli nalámat šestnáct až osmnáct vozíků kamene a z nich i třetinu rozštípat dvanáctikilovým kladivem. To byla dávka, kterou mohli jakžtakž snést silní a trénovaní skaláci, nikoli však většina vězňů, která sem přicházela ve velmi zuboženém stavu z mnohaměsíční vyšetřovací nebo soudní vazby,“ vzpomíná Ladislav Leitl. Pokud však vězni normu nesplnili, a to bývalo vzhledem k jejich zoufalému zdravotnímu a fyzickému stavu dost často, čekal je trest v podobě pobytu v betonovém nevytápěném bunkru o rozměrech 4 krát 4 metry, kde nakloněná prkenná podlaha sloužila zároveň jako lůžko. „Ihned po pracovní době sem nahnali asi deset až patnáct vězňů v promočených trestaneckých uniformách. Navíc velitel si občas zpestřil volnou chvíli fyzickým týráním vězňů. Nechal je například dělat dřepy čelem ke zdi. Při každém pokusu však vězňové samozřejmě naráželi kolena do stěny bunkru. Aby nepadali, pomáhal jim velitel kopanci,“ popisuje Leitl podmínky života v táboře. Průměrná délka pobytu odsouzených na Mořině se pohybovala od 14 dnů do tří měsíců,

příčemž obvykle končila odvozem vysláblých a fyzicky i psychicky podlomených trestanců do vězeňské nemocnice.

Sbírka mezi vězni

Náklady na vybudování pomníku, jehož součástí bude i informační tabule se základními údaji o historii trestaneckého lomu a podmínkách, za jakých v nich vězňové museli za vlády komunistů pracovat, dosáhnou zhruba 70 000 korun. Političtí vězni na to sehnali většinu peněz sbírkami mezi sebou samými. „Na státní instituce jsme se s žádostí o pomoc neobraceli. Nemáme s nimi příliš dobré zkušenosti. Tohle byl rychlejší způsob a nemuseli jsme se nikoho doptávat,“ vysvětluje František Šedivý. Přesto však jednoho štědrého dárce získali, a to v akciové společnosti Lomy Mořina, která bývalý trestanecký lom i sousední Velkou Ameriku spravuje. „Věnovali jsme jim dvacet tisíc korun, a navíc uděláme na své náklady ještě veškeré terénní úpravy nutné pro usazení pomníku,“ uvedl ředitel firmy Zdeněk Trinkewitz. Pomník je již hotový a čeká pouze na instalaci. Kromě symbolu mříže vězeňské cely v jeho horní části mu bude dominovat i vytesaný nápis Na paměť politickým vězňům 1949-1953.

Součást turistické stezky

Nový pomník se stane součástí nové turistické stezky, kterou před několika týdny dokončila společnost Lomy Mořina ve spolupráci s Klubem Českých turistů a správou Chráněné krajinné oblasti Český kras. Je dlouhá tři kilometry, označená žlutou barvou, a propojuje vyhledávané staré vápencové lomy v okolí Mořiny a Karlštejna. Turistická stezka začíná v obci Mořina, pokračuje kolem tamního židovského hřbitova a železniční vlečky u areálu firmy Lomy Mořina k Velké Americe. „Tam jsme zřídili dvě vyhlídkové plošiny a vysypali k nim cesty kamennou drtí. V hlavní turistické sezoně zde chce jeden obchodník prodávat i občerstvení,“ řekl Zdeněk Trinkewitz. Z Velké Ameriky vede stezka právě k opuštěnému trestaneckému lomu s připravovaným pomníkem. Odtud vede cesta k dalšímu už několik let netěženému lomu Malá Amerika, který už je v Národní přírodní rezervaci Karlštejn. Turisté zde najdou kromě nového zábradlí v okolí lomu i vlastivědnou informační tabuli. Stezka pak končí v centru Karlštejna. „Nová turistická stezka, pomník politickým vězňům, od toho všeho si slibujeme, že nám lidé přestanou v tak velké míře lézt do našich lomů načerno a ohrožovat tím svoji bezpečnost i náš majetek,“ zdůraznil ředitel Lomů Mořina.

ROTT Václav – dokumentace v době věznění

Byl jsem vězněn od 26. 10. 1949 do 26. 4. 1956.

Vyšetřovatelé StB: Áda Bejvančický a Ota Kosejk. Z nich prvý byl ten dobrý, a Kosejk ten zlý. Nafackováno jsem dostal od Kosejka. Na StB jsem byl od zatčení do poloviny srpna, a to ve Varech a Chebu. Soud se konal v Praze dne 16. 9. 1950. Sestavení senátu státního soudu: předseda dr. Kremlíčka, soudci mjr. dr. Havlíček a dr. Řehák, – soudci z lidu: Ant. Kareč a Mir. Vích. Prokurátora si nepamatuji, ale myslím, že jím byl dr. Cígler. Všichni věděli, že proces je fraškou. Obhájcem byla dr. Turková.

Po odsouzení jsem byl asi měsíc na Pankráci v garážích, a od října 6 týdnů jsem byl v korekci, údajně za schvalování „korejské války“. V polovině prosince 1950 jsem byl asi s 15 jinými vězni převezen do trestného lágru Mořina, kde jsem vydržel do listopadu 1953. Z Mořiny jsem byl převezen na Mariánskou u Jáchymova. Tam jsem dosloužil a byl propuštěn na podmínku.

Připomínky k soudu: Při uvedení do soudní síně jsem byl zařazen asi na 12. místě. Při zahájení dostal předseda senátu zvláštním poslem dopis a ihned přerušil jednání, které pak bylo obnoveno asi o hodinu později, a přitom jsem byl zařazen na místo čtvrté. Trest 10 roků jsem nepřijal, necítil jsem se vinen, a žádal jsem odvolání, které se však nikdy neuskutečnilo. Po rozsudku řekl referent StB Bejvančický mé manželce, kterou potkal na ulici, že rozhodnutí o potrestání bylo dohodnuto na sekretariátu KSČ ve Varech.

6 týdnů v korekci na Pankráci jsem prý byl proto, že jsem schvaloval korejskou válku. Byl to však výmysl, protože v té době probíhala na Pankráci výměna velitelů a ti noví chtěli ukázat pevnou ruku. Z korekce na Mořinu bylo jen pokračování této zvůle. Tam v trestném táboře pod komandem velitele Pudila byla nejméně obden korekce při nejtěžší práci, bez ochranných prostředků, téměř bez jídla. Na světnici byl suverén, bývalý vrah Franta Pytlík, který mohl kohokoliv zmlátit, a také mlátil bez omezení. Pudil je bachař bez svědomí, a také několik dalších z jeho komanda byli bachaři schopní všeho.

Na Mariánské zůstal v mé mysli hlavně velitel lágru Vašíček – vulgo Fešák. Sadista, který nechával s oblibou stát celý lágr na sčítání, a iniciátor takzvaných „buzerantských pochodů“, kdy cestou ze šachty a na šachtu jednotlivec musel držet za pás toho, který šel před ním. Tento despota vyprovokoval na lágru v roce 1955 vzpouru a jen díky vojákům nedošlo k masakru. Represe však na lágru byly strašné.